

იუმორის როლი პედაგოგისა და სტუდენტების ურთიერთობაში

ანა ბოლქვაძე

სტუ-ს ბიზნესტექნოლოგიის
ფაკულტეტის ასისტენტ პროფესორი

რეზიუმე

სტატიაში განხილულია იუმორის ზეგავლენა უმაღლესი სასწავლებლის პედაგოგის იმიჯზე. განსაზღვრულია იუმორის ცნების შინაარსი, როგორც “სასაცილო”, “კომიკური” სიტყვების სინონიმები. ავტორის მიერ იუმორი განიხილება როგორც პედაგოგიური საშუალება, რომელსაც განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება სტუდენტსა და პედაგოგს შორის დაილოგის დამყარებისთვის. პედაგოგიურ საქმიანობაში იუმორის ფუნქციები და ამოცანებია გაანალიზებული: დიდაქტიკური, რომელიც ვლინდება ყურადღების აქცენტირებაში ყველაზე მნიშვნელოვან თეორიულ მომენტებზე; აღმზრდელობითი, რომელიც საშუალებას იძლევა განვიხილოთ სტუდენტების ქმედებები ან მათი ქცევა მათი გაღიზიანების გარეშე; ფსიქოლოგიური, რომელიც ხსნის ფსიქოლოგიურ და ფიზიკურ დაძაბულობას, და ასევე ამჭიდროვებს სტუდენტურ კოლექტივს. საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის ბიზნესტექნოლოგიის ფაკულტეტზე ჩატარებული კვლევის საფუძველზე გაანალიზებულია სტუდენტების აზრი პედაგოგის მიერ იუმორის გამოყენების შესახებ.

სტატიაში ასევე ნაჩვენებია, რომ უმაღლესი სასწავლებლის პედაგოგის დადებითი იმიჯის ჩამოყალიბება მჭიდრო კავშირშია იუმორის გრძნობასთან.

საკვანძო სიტყვები: პედაგოგის ეთიკა, ლექტორის იმიჯი, სწავლის პროცესი, იუმორი.

ABSTRACT

The article considers the influence of humour on the image of a university lecturer. The author defines humour as something funny and comical. The author considers humour as an instrument helping to establish a dialogue between students and the lecturer. The author analyzes the main functions of humour as a pedagogical instrument: the didactic function (humour helps to draw students' attention to the most important information); the moral one (humour is a mean to discuss students' behaviour softly, with no umbrage); the psychological function (humor is a way to reduce psychological stress, to make the atmosphere more friendly). Having conducted the research of the Faculty of Business Technology of the Georgian Technical University (Tbilisi), the author analyzes the students' opinions about lecturers using humour. The author recommends to use humour carefully: it shall be apposite and never humiliating. The author concludes that humour can have a positive impact on the image of a university lecturer.

Keywords: Teacher ethics, lecturer's image, the process of teaching, humour.

ადამიანის ცხოვრებაში იუმორს და სიცილს დიდი მნიშვნელობა ენიჭება. სიცილი ეხმარება ყველას: ბავშვებს, თინეიჯერებს და ასევე ზრდასრულ ადამიანებს სხვა ადამიანებთან კონტაქტის დამყარებაში. იგი ურთიერთობებს ახლობლებთან უფრო კეთილს ხდის, ხსნის დაძაბულობას.

სიცილი ავლენს მოვლენების დაფარულ არსს, მკაფიოდ ასახავს იმას, რაც შეიძლება საზოგადოებისთვის შეუმჩნეველი დარჩეს. იუმორი და სიცილი მჭიდრო კავშირშია კომიკურის ცნებასთან, თუმცა იგი ყოველთვის არ გამოსახავს მის შინაარსს, იმიტომ რომ სასაცილო ყოველთვის არ არის კომიკური. მეცნიერები გამოყოფენ კომიკურის სხვადასხვა ტიპებს: იუმორი, ირონია, სატირა, სარკაზმი. მაგრამ, უმაღლესი სასწავლებელში ლექციებზე საუბარია მხოლოდ იუმორზე. ჩემი აზრით, იუმორის გრძნობა ყველას არ გააჩნია, იგი ერთგვარი ნიჭია, რომელიც აქვს მხოლოდ ადამიანების გარკვეულ ნაწილს.

მეცნიერთა აზრით, იუმორის მქონე ადამიანებს უფრო მაღალი ვერბალური და არავერბალური ინტელექტი აქვთ, და ამავდროულად ისინი ნაკლებად აგრესიულები არიან. მეცნიერები ასევე მიიჩნევენ, რომ პედაგოგების მიერ სასწავლო პროცესში იუმორის გამოყენებას რიგი სერიოზული ფსიქოლოგიური ფუნქციების გადანაცვება შეუძლია:

1. სტუდენტებს შორის ხსნის ფიზიკურ და ფსიქოლოგიურ დაძაბულობას. სიცილის დროს ხდება არა მხოლოდ ყურადღების გადართვა, არამედ ტონუსში მოდის სახის კუნთები, რომლებიც, როგორც წესი, ლექციის დროს არ გამოიყენება;
2. ააქტიურებს ყურადღებას;
3. კონფლიქტის განეიტრალება;
4. შეუფერებელი ინფორმაციის დამალვა;
5. სტუდენტებზე ზეგავლენა;
6. კრეატიული უნარების წარმოჩენა და ამასთან ერთად პედაგოგის, როგორც კომუნიკაციური ლიდერის პოზიციის შენარჩუნება.

სიცილით მოდუნებული ჯგუფი უფრო მზად არის დაილოგისთვის, რაც უმსუბუქებს პედაგოგს მუშაობას და აუდიტორიასთან კონტაქტის დამყარებას.

ფსიქოლოგიურის გარდა, ლექციაზე იუმორის გამოყენება ასრულებს ასევე პედაგოგიურ ფუნქციას. ასე, მაგალითად, სახუმარო და კომიკური მაგალითები სტუდენტებს უფრო კარგად ამახსოვრდებათ, ვიდრე უბრალოდ ინფორმაცია. უფრო მეტიც, შემდგომში ისინი პედაგოგის ხუმრობებს იმეორებენ და შესაბამისად ასევე იმეორებენ ათვისებულ მასალას.

თანამედროვე ქართული უმაღლესი განათლების სისტემას ესაჭიროება მაღალი დონის პიროვნული თვისებების მქონე პედაგოგები. განვითარებული კო-

მუნიკაციური და ინტელექტუალური, შემოქმედებითი თვისებების გარდა, პედაგოგს უნდა გააჩნდეს იუმორის გრძნობა.

ლექციებზე იუმორის გამოყენების მიმართ დამოკიდებულების გამოვლენის მიზნით პედაგოგებსა და სტუდენტებს შორის ჩატარდა გამოკითხვა. გამოკითხვაში მონაწილეობდა მე-2, მე-4 კურსის 25 სტუდენტი და ჩვენი ფაკულტეტის 11 პედაგოგი. გამოკითხულთა ვინაობა შეირჩა მეგობრებსა და ნაცნობებს შორის, ვინაიდან მათთან დიალოგი გაცხილვით ადვილია.

პირველი შეკითხვა, რომელზეც პედაგოგებმა და სტუდენტებმა გასცეს პასუხი იყო: “როგორი დამოკიდებულება გაქვთ სასწავლო პროცესის მსვლელობისას პედაგოგების მიერ იუმორის გამოყენების მიმართ?”

სტუდენტების პასუხი: სულ ერთია – 12%, დადებითი – 88%;

პედაგოგების პასუხი: უარყოფითი – 36%; დადებითი – 64%;

მეორე შეკითხვა: “ახდენს თუ არა ზეგავლენას სასწავლო პროცესზე პედაგოგების მიერ გამოყენებული იუმორი?”

სტუდენტების პასუხი: 6% - მიჭირს პასუხის გაცემა; 10% - არა; 84% - დიახ;

პედაგოგების პასუხი: 36% - არა; 64% - დიახ;

როგორც გამოკითხვამ გვიჩვენა სტუდენტები და პედაგოგები სხვადასხვანაირად აფასებენ ლექციაზე იუმორის გამოყენებას. სტუდენტთა და პედაგოგთა უმრავლესობა დადებითად აღიქვას ლექციებზე იუმორის გამოყენებას, თუმცა სტუდენტებთან შედარებით პედაგოგები უფრო ნაკლებად აფასებენ ლექციაზე იუმორის გამოყენების როლს. ე სკი მიუთითებს იმაზე, რომ სტუდენტები უფრო ხშირად ელოდებიან, ვიდრე იღებენ იუმორს პედაგოგების მხრიდან.

პირველ რიგში, ლექციაზე იუმორის გამოყენება დაკავშირებულია უშუალოდ ატმოსფეროს შექმნასთან, უშუალოდ კიდეც უფრო იზრდება, თუ პედაგოგი იყენებს მაგალითებს საკუთარი ცხოვრებიდან, გამოცდილებიდან. თუნდაც არსებული პოლიტიკური სიტუაციიდან. სემინარებზე, პრაქტიკულ მეცადინეობებზე პედაგოგი სტუდენტებს უბიძგებს მასალის ანალიზისკენ, სახელით მიმართავს სტუდენტებს, ასევე სტუდენტებთან ამყარებს მხედველობით კონტაქტს და რა თქმა უნდა კეთილგანწყობილია და ილიმის საუბრის დროს. პედაგოგებს იუმორი ეხმარება საკუთარ თავსა და სტუდენტებს შორის ფსიქოლოგიური მანძილის შემცირებაში და ამით უშუალოდ დონის ამაღლებაში.

პედაგოგები, რომლებიც სასწავლო პროცესში იუმორს იყენებენ ამტკიცებენ, რომ იუმორი არა მარტო ხელს უწყობს აუდიტორიაში პოზიტიური, სასიამოვნო ატმოსფეროს შექმნას, არამედ სტუდენტებს ეხმარება ინფორმაციის უკეთესად ათვისებაში და

დამახსოვრებაში, რაც თავისთავად ამაღლებს აკადემიურ მოსწრებას. ამრიგად, თუ პედაგოგებს სურთ იუმორის გამოყენება სტუდენტების მიერ სასწავლო კურსის მასალის ათვისების გასაადვილებლად, მაშინ იუმორი მჭიდრო კავშირში უნდა იყოს შესასწავლი საგნის შინაარსთან. მნიშვნელოვანი ცნებების, და არა მეორეხარისხოვანი მასალების ილუსტრაციისათვის საჭიროა იუმორის მცირე დოზებით გამოყენება, რაც საკმაოდ რთული და საინტერესოა თვით პედაგოგისთვისაც.

პედაგოგის საქმიანობაში იუმორს პრინციპული მნიშვნელობა გააჩნია, რადგან თანამედროვე განათლების სისტემის მისია მდგომარეობს არა მარტო ცოდნის გადაცემაში. თანამედროვე პედაგოგი ქვეყნის, თავის რეგიონის განათლების სისტემის წარმომადგენელია. მის საქმიანობაზე დამოკიდებული თავისი საქმის პროფესიონალების და საზოგადოების ღირსეული ადამიანების მომზადება. პედაგოგი, რომელსაც გააჩნია იუმორის გრძნობა სტუდენტებში ინვესტს მომავალში სიძლიერისა და თავდაჯერებულების ასოციაციას. სიცილი, ღიმილი ახდენს პედაგოგიური ურთიერთობების დემოკრატიზაციას. ამრიგად, უმაღლესი სასწავლებლის თანამედროვე პედაგოგი წარმოდგენილია თავისი საქმიანობის შემოქმედითი შემადგენელის გარეშე, რომელიც ასევე ვლინდება იუმორში. იგი, თვითონ არის ოპტიმისტურად განწყობილი, თავისი აქტიურობით იპყრობს სტუდენტთა ყურადღებას და დამოკიდებულებას, მაშინ როდესაც გაღიზიანებული, დაღლილი და ქრონიკულად უკმაყოფილო პედაგოგი ინვესტს სტუდენტთა შინაგან პროტესტსა და წინააღმდეგობას.

ჩვენი მცირე კვლევიდან გამომდინარე შეიძლება დავასკვნათ, რომ სტუდენტებთან შედარებით პედაგოგები იუმორს არ თვლიან იმ საშუალებად, რომელიც დადებით ზეგავლენას ახდენს სასწავლო პროცესზე, არადა იუმორი ჩვენი დამხმარეა რთული მასალის ათვისებაში ან კონფლიქტური სიტუაციის გადანწყვეტაში. და რაც მთავარია, იუმორის მქონე პედაგოგების სტუდენტებს უფრო მოწონთ და პატივსაც უფრო სცემენ.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. მელიქიშვილი მ. 2013. ბავშვის განვითარების ასაკობრივი თავისებურებები, თბილისი, მასწავლებლის პროფესიული განვითარების ცენტრი. თბილისი
2. ვულფოლკი ა. 2012. განათლების ფსიქოლოგია. ილიას სახელობის უნივერსიტეტის გამომცემლობა. თბილისი
3. უზნაძე დ. 2005. პედაგოგიური თხზულებანი. თბილისი. “კოლორი”.
4. www.amaliyamakarenko.com.ua
5. Амонашвили Ш.А. Личностно-гуманная основа педагогического процесса. Минск: Университетское, 1990. - 559 с.